

Carme GREGORI SOLDEVILA

Anotacions al marge. Els aforismes de Joan Fuster

València: Publicacions de la Universitat de València, 2011,
12 €

Al principi era el Verb. D'acord. I després, indefectiblement, va venir el verb sobre el Verb. També d'acord. Dinàmica que, transferida a usos lingüístics prou més immediats, significa que, d'antuvi, hi ha la literatura dita de creació. I que, només en acabat, sorgeix la generada sobre aquesta: en forma de crítica, d'estudis literaris o com se n'hagi de dir. Un discurs, aquest últim, qualificable de secundari: per relació amb el d'aquell, o primari.

Llavors, quan, per raons històriques, la presència del primer no ha anat regularment seguida per la del segon, ve que l'emergència tot d'una d'aquest pot –i en certa manera ha de– centrar-se en referents intrínsecs, en la simple explicació de les realitats elementals de la tribu. Pot venir després també, a partir d'un moment donat, que, des d'aquesta mateixa, es basculi fins a l'extrem contraposat i, doncs, s'hi elaborin productes d'exhibicionisme metodològic, més o menys vàlids teòricament, però bastant –si no del tot– al marge d'allò justament tingut per més propi.

Doncs bé, l'obra de Carme Gregori recentment editada per les benemèrites PUV concilia en reeixida síntesi totes dues vies exegetiques. D'una banda, gira entorn d'un tòtem del país sense el qual, aquest, no s'explica, i ho fa, més en concret, no pas sobre la producció –valgui la redundància– més «totèmica» de l'autor (l'anomenat «fusterianisme civicipolític»), sinó sobre aquella de més acrònica i atòpica, de més representativa i incisiva d'un lector doblat d'escriptor i viceversa, de més en definitiva exportable arreu: la producció aforística.

La qual, d'altra banda, és analitzada aclaridorament per Gregori tot servint-se de la bibliografia més adequada a una tal mena de materials: amb vista a la delimitació de gèneres (assaig, aforisme, epigrama), a l'especificació de procediments textuais (intertextuals, transtextuals, hipotextuals), al resseguiment de fonts (quin tou de lectures prèvies no subjau en el *métier d'écrivain* fusterià!).

El resultat, d'acord amb tot l'apuntat adés, és doblement útil: per al millor coneixement d'una obra (la del Fuster més poc conegut o valorat) i per al proveïment d'un utilatge conceptual aplicable a tot d'altres productes literaris afins (nostrats i d'ara o d'on i de quan sigui). No únicament se'ns mostra l'artefacte des de tot d'angles possibles: també se'ns revela com és fet aquest i, per extensió, com se n'estructuren altres d'anàlegs.

Dues remarques només (no pas a tall de retret sinó de mera compleció informativa).

L'origen de la citació que, en l'entrada de 21-IX-1957 del seu *Diari*, Joan Fuster no acaba de recordar ben bé del cert, tot dolent-se'n, referida a tot allò que hi hauria dins d'un minuet (Gregori, p. 119-120), possiblement cal situar-lo en *La Vall de Josafat* orsiana, gloses de 22-V-1918 (ed. del vespre) i de 27-VII-1918, tot i que, ja amb anterioritat -en uns textos difícilment consultables per Fuster ja que llavors no eren editats en llibre-, Ors l'havia portada a col·lació com a mínim a les gloses *Wanda Landowska* (25-I-1911), «No hi ha res que mati» (4-III-1911) i *El Diccionari del Prof. Vogel* (8-I-1912).

I, encara, la transformació paròdica en el conegut aforisme fusterià «Puix parla en català... vegem què ha dit», no és efectuada a partir de Ramon Muntaner (Gregori, p. 149-150), sinó damunt el vers: «Pus parla en cathalá, Dèu lin don gloria», amb què Josep Pau Ballot i Torres clou (p. 269) la seva *Gramatica y apologia de la llengua cathalana* (1815), el qual vers altrament apareix ja molt abans com el darrer del sonet d'un caputxí anònim imprès al començament de la *Corónica universal del Principat de Cathalunya* (1609) de Jeroni Pujades.

Minúcies que no desdiuen gens d'aquesta oportuna monografia: vàlida per a endinsar-se en la comprensió d'un què però també en la d'un com, fita a tenir en compte per quan sigui possible emprendre una edició crítica (no sols el gènere poètic ha de beneficiar-se dels avantatges del rigor d'aquesta!) del llegat fusterià més substantiu.

Josep Murgades
Universitat de Barcelona

Els Marges, 97. Primavera 2012